

4. Маралов В. Г. Основы самопознания и саморазвития / В. Г. Маралов. – М. : Академия, 2004. – 256 с.
5. Михайличенко В. Є. Готовність студентів до саморозвитку: сутність і структура / В. Є. Михайличенко, М. В. Канівець // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. – Харків, 2012. – Вип. № 32-33. – С. 304-310.
6. Роджерс К. Свобода учиться / К. Роджерс, Дж. Фрейсберг. – М. 2002. – 90 с.
7. Романовський О. Г. Педагогіка успіху / А. Г. Романовський, В. Є Михайличенко, Л. М. Грень. – Х. : НТУ «ХПІ», 2011. – 368 с.
8. Хилл Н. Закон успеха. Думай и богатей / Н. Хилл. – Екатеринбург, 2000. – 703 с.

РЕЗЮМЕ

М. В. Канівец, В. Е. Михайличенко. Я-концепція и ее роль в профессионально-личностном саморазвитии будущих инженеров.

В статье рассмотрена формирующая роль Я-концепции в процессе формирования готовности будущих инженеров к профессионально-личностному саморазвитию и самосовершенствованию личностных качеств. Даны практические рекомендации по ее осознанию и использованию в учебном процессе. Описаны перспективы дальнейшего исследования.

Ключевые слова: я-концепция, саморазвитие, самосознание, самопознание, самооценка, уверенность в себе, рефлексия, мотивация к успеху.

SUMMARY

M. Kanivets, V. Michaylichenko. Self-concept and its role in professional and personal self-development of future engineers.

The formative role of I self-concept in the process of formation of the willingness to professional and personal self-development of future engineers is considered. Authors give the practical recommendations for awareness and use of it in the learning process. The prospects for further research are described.

Key words: self-concept, self-development, self-awareness, self-knowledge, self-esteem, self-confidence, reflection, motivation to succeed.

УДК 37.013.73

О. А. Кубіцька

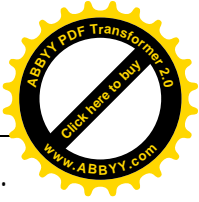
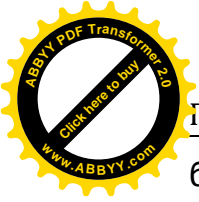
Коростишівський педагогічний коледж
ім. Івана Франка

ФОРМУВАННЯ НАРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

У статті розглянуто процес формування народознавчої компетентності студентів педагогічних коледжів, його основні засоби та принципи. Обґрунтовано доцільність застосування засобів народознавства в навчально-виховному процесі педагогічних коледжів.

Ключові слова: народознавча компетентність, народознавство, народна педагогіка, засоби народознавства, принципи.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку суспільства сприяють формуванню національної самосвідомості, переосмисленню історичного досвіду нашого народу та пошуку опори в розв'язанні

багатьох навчально-виховних проблем в їх культурній спадщині. Гуманізація освіти сьогодні передбачає її націоналізацію, тобто надання якомога ширшого національного характеру процесу навчання і виховання. Усе це сприятиме формуванню національної самосвідомості молоді – усвідомлення своєї національної гідності, місця свого народу у всесвітній історії. Велика роль відводиться народознавству, яке безпосередньо вивчає минуле свого народу.

Аналіз актуальних досліджень. Деякі аспекти формування народознавчої компетентності молоді розглядалися в історико-педагогічних працях Л. В. Климової, Н. Є. Колесник, М. П. Лещенко, Т. І. Мацейків, Р. П. Скульського, Є. І. Сявавко та ін. Процес формування народознавчої компетентності на основі мовознавчого, фольклорного та соціологічного матеріалів розкриваються у працях О. О. Боряк, І. А. Зязюна, О. П. Рудницької, Г. М. Сагач, А. Б. Щербо тощо. Питанням визначення та змісту етнопедагогіки присвячені праці О. С. Березюк, Н. В. Лисенка, Н. С. Побірченко, О. І. Пометун, Ю. Д. Руденка, М. Г. Стельмаховича, Б. М. Ступарика, В. П. Струманського та ін.

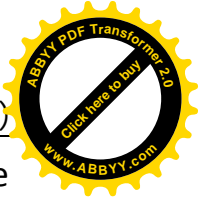
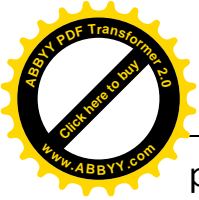
Мета статті – розкрити зміст засобів та принципів процесу формування народознавчої компетентності студентів педагогічних коледжів.

Виклад основного матеріалу. Формування народознавчої компетентності передбачає ґрунтовне вивчення рідної мови, адже національна мова – це прояв духовної самосвідомості народу. Народознавству належить виконати почесну місію – виховувати еліту нашого народу, якій би були не байдужі проблеми збереження етнічної та національної ідентичності. Саме це завдання, розв’язання якого можливе засобами народознавства, вказує на визначальне місце, яке повинне посісти українське народознавство в сучасній системі освіти і виховання.

Розвиток науки і техніки сприяв появі нових форм навчальної комунікації, новітніх методів розв’язання освітніх завдань, осмислення та пошук рішення яких потребує якісно нової підготовки студентів педагогічних коледжів. Ідеальний варіант педагогіки сучасної національної школи – це інтеграція народної педагогіки, етнопедагогіки та класичної педагогічної науки, передової практики навчання і виховання молоді.

Термін «народознавство» (за С. П. Павлюком) тлумачиться як наука, що вивчає історію, мову, географію, розселення, антропологію, статистику народу [8, 174].

Народознавство – надійний заслін бездуховності, могутній засіб українського національного, патріотичного виховання. Ідеї плідно

реалізуються тоді, коли вивчення народознавства має системний, а не фрагментарний характер. В даний час важливого значення набуває усвідомлення народом національних інтересів. Цими інтересами є знання минулого, тобто власної історії, традиції, звичаїв, обрядів. Кожен, хто працює з молоддю, повинен допомогти молодій людині відчувати і зрозуміти, що вона належить до певного державного соціуму: «В житті кожного найменшого куточка нашої держави, як у дзеркалі, відбивається минуле і сучасне нашої України» [6, 259].

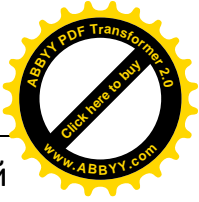
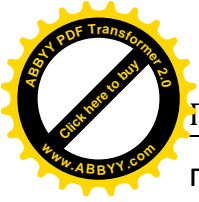
Реформування освітньої системи України актуалізує потребу інноваційних впроваджень. Водночас без відродження і переосмислення нашого минулого ми не маємо змоги передбачити і планувати наше майбутнє: отож ретельне вивчення української етнопедагогічної спадщини зніціює краще пізнання сутності навчально-виховного процесу, збагачення народним виховним досвідом з подальшим його використанням у процесі формування всебічно розвинутої, національно свідомої особистості. Народознавство має спрямовуватись на прилучення молоді до традицій, звичаїв, інших вартісних надбань вітчизняної й світової духовної культури з метою формування в них гідних ідеалів, активної життєвої позиції, сталих переконань. Відтак результат народознавчої компетентності вбачаємо в набутті студентами педагогічних коледжів соціального досвіду, успадкування духовних скарбів українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави.

Обов'язковий навчальний матеріал з народознавства повинен мати основну інформацію, що стосується всіх аспектів життя кожної людини. Процес формування народознавчої компетентності передбачає розширення світоглядних уявлень, прилучення до багатств національної культури українського народу, виховання високоморальних почуттів, естетичних смаків і уподобань.

Національна освітньо-виховна система – це історично зумовлена і створена самим народом система ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв та інших форм соціальної практики, спрямованої на організацію життєдіяльності підростаючого покоління, виховання його в дусі природно-історичного розвитку матеріальної та духовної культури нації.

Однак народна педагогіка, як першооснова професійної та наукової педагогіки має найбільший вплив на розумову, емоційно – вольову та культурну сферу особистості.

Термін «народна педагогіка» в науковий обіг ввели К. Д. Ушинський та О. В. Духнович. Олександр Духнович – автор першого на Україні

підручника з педагогіки «Народна педагогія в пользу училищ и учителей сельских» (1857). У цій праці він узагальнив і розвинув кращі досягнення багатовікового досвіду освітян. Педагог наполягав на тому, щоб викладання в школах Закарпаття провадилося рідною мовою, щоб там було створено систему виховання відповідно до історичних та національних традицій народу [4, 38].

Костянтин Ушинський писав, що «виховання, створене самим народом і побудоване на народних основах, має ту виховну силу, якої нема в найкращих системах, побудованих на абстрактних ідеях або запозичених в іншого народу» [10, 123].

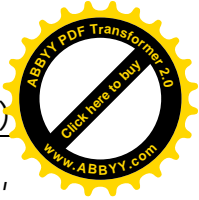
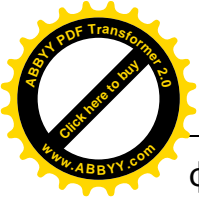
Провідною ідеєю системи виховання за К. Д. Ушинським була народність, яку він розумів як своєрідність кожного народу, зумовлену його історичним розвитком, соціальними умовами, географічними особливостями. Ця ідея базувалась на переконанні в тому, що кожен народ має право на школу рідною мовою, побудовану на кращих традиціях [10, 87]. Це питання він глибоко дослідив у статті «Про народність у громадському вихованні» (1857). Найголовнішими рисами народності педагог вважав любов до Батьківщини, рідну мову, віру в сили народу. Основна мета виховання – підготовка всебічно розвиненої людини.

Народна педагогіка, як і вся народна виховна мудрість, одержала в трактуванні К. Д. Ушинського найвищу оцінку. Він перший поставив її на почесний п'єдестал [10].

Народна педагогіка – це галузь педагогічного досвіду народу, яка розкриває його погляди на мету, завдання, форми, методи та засоби навчання і виховання. Автор народної педагогіки – народ. Її цінність – в органічній єдності з укладом життя народу, його історією, культурними і побутовими традиціями. Ідеї та засоби народної педагогіки глибше і повніше втілюють у собі людську духовність [2, 148].

Народна виховна практика виробила чітку систему розвитку активної діяльності особистості. Складовою народної педагогіки є народна дидактика, яка включає в себе здобутки народу в галузі освіти і навчання, його погляди на знання і їх роль у житті людини; про джерела, шляхи набуття знань (природа, життя, книга, школа, суспільство, спілкування, навколишнє середовище); про принципи, методи, прийоми народного навчання, його засоби; про зміст народного навчання.

Метою народної дидактики є прагнення надати людині розумову освіту, яка є важелем піднесення загальної культури, засобом формування світогляду, забезпечення її загального розвитку, підготовки до життя і праці;

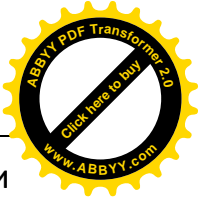
формувати справжню людину, освічену, культурну, духовно багату, доброзичливу, працьовиту підготовлену до певного виду трудової діяльності.

За своїм змістом народна дидактика спрямована на те, щоб дати кожній особистості систему знань, умінь та навичок, які охоплювали б основні види діяльності людини – навчальну, виробничо-трудова, сімейно-побутову, суспільно-громадську. Зміст освіти в народній дидактиці обумовлений життєвими потребами трудової діяльності людини. При цьому велика увага звертається на тренування розуму, вироблення творчих нахилів, розвиток природних здібностей, розв'язання виховних завдань у процесі навчання [5, 10].

Процес навчання та виховання, в народній дидактиці, передбачає розвиток такого поняття як народознавча компетентність, яке є одним із структурних компонентів особистісної культури, як цілісного та системного явища.

Вирішення соціальних завдань, формування народознавчо компетентної особистості, задоволення її естетичних потреб в умовах відродження її національної культури, народних традицій, звичаїв, обрядів, здійснюється на основі таких принципів:

- первинність національної культури під час вивчення світової, пізнання перлин світового мистецтва через призму національних першоджерел. Залучення молоді до вивчення історії рідного краю, його легенд та повір'їв, пісенної творчості та художніх промислів, побуту;
- акумуляція художнього досвіду поколінь певного регіону, етнічної групи, народу в цілому;
- рідномовність в навчально-виховному процесі. Фольклор як джерело творчості митця, об'єднує в собі витоки рідної мови, її діалекти, витоки, повір'я, традиції. Саме побутування в молодіжному середовищі і традицій народної творчості визначально впливає на процес формування народознавчої компетентності студентів педагогічних коледжів, поваги до мови та культури свого народу, його мистецької скарбниці, а, відтак, і до культурних надбань інших народів;
- врахування етнопсихологічних особливостей національного мислення та відповідність морально-етичним ідеалам народу;
- принцип регіональності: кожному регіону України притаманні свої традиції та звичаї, обряди, народний побут, мистецтво, ремесла. Принцип регіональності передбачає наслідування художньо-естетичних надбань і вимагає в умовах національного самовизначення освіти залучення молоді до активної участі в збереженні пам'яток культури, до освоєння традиційних ремесел і народних промислів;

– принцип календарної організації естетично-виховної роботи впливає з того, що весь устрій життя народу, свята, обряди пов'язуються з народним календарем, що об'єднує національну культуру, традиції, звичаї, духовність та ін. [6].

Народознавча компетентність – це особистісна якість, що формується в результаті цілеспрямованого і спонтанного, організованого і стихійного засвоєння людиною культури свого народу в усіх її виявах традиційно-побутових, фольклорних, професійних.

Висновки. Отже, народознавча компетентність особистості охоплює передусім знання етнічної культури, дозволяє їй вільно орієнтуватися в суспільстві, свідомо будувати поведінку всередині відповідної культури. Вона включає також знання культури свого народу, історичної, фольклорної та пісенної спадщини, а також володіння рідною мовою, знання народних традицій, звичаїв, обрядів, тощо.

ЛІТЕРАТУРА

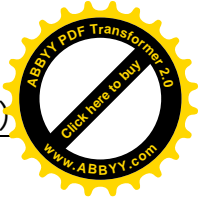
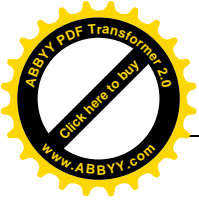
1. Василенко В. Ф. Калинова сопілка / В. Ф. Василенко. – К.: Веселка, 1998. – 509 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2001. – 575 с.
3. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.). – К., 1994. – 62 с.
4. Жупанін І. С. Народознавча педагогіка О. Духновича / І. С. Жупанін // Дукля. – 1992, – № 4. – С. 32-40.
5. Історія педагогіки / [за ред. М. В. Левківського, О. А. Дубасенюк]. – Житомир : ЖДПУ, 1999. – 336 с.
6. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка : навч. посіб. / В. А. Мосіяшенко – Суми : Університетська книга, 2005. – 268 с.
7. Орел Л. З народної педагогіки / Л. Орел // Початкова школа. – 2001. – № 5. – С. 44–47.
8. Павлюк С. П. Українське народознавство / С. П. Павлюк. – Львів : АСК. – 1994. – 206 с.
9. За традиціями української народної педагогіки / В. І. Скутіна // Початкова школа. – 1993. – № 7.
10. Ушинський К. Д. Рідне слово / К. Д. Ушинський // Вибр.пед. твори : в 2-х т. – К., 1983. – Т. 1. – С. 123.

РЕЗЮМЕ

Е. А. Кубицкая. Формирование народоведческой компетентности студентов педагогических колледжей.

В статье рассмотрен процесс формирования народоведческой компетентности студентов педагогических колледжей, его основные средства и принципы. Обосновано уместность использования средств народоведения в учебно-воспитательном процессе педагогических колледжей.

Ключевые слова: *народоведческая компетентность, народоведение, народная педагогика, средства народоведения, принципы.*

SUMMARY

O. Kybicka. The forming of ethnological competence of students of pedagogical collage.

In clause the process of forming of ethnological competence of students of pedagogical collage, the main means and principles are opened. The expedience of ethnology facilities application in an educational-educate process of pedagogical collage is stipulated.

Key words: ethnological competence, ethnologic, means of ethnologic, principles.

УДК 159.126:371.15

А. В. Кучер

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-АГРАРНИКІВ

У статті розкрито особливості проведення тренінгу «Професійне спілкування економіста-аграрника». Представлено зміст та структуру тренінгу, детально описано принципи проведення тренінгу. Наголошено на необхідності застосування тренінгу в системі вищої аграрної освіти для підготовки майбутніх фахівців агроекономічного профілю до професійного спілкування.

Ключові слова: тренінг, уміння, професійне спілкування, формування, економіст-аграрник, принципи, технологічний підхід.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку теорії і практики професійної освіти вельми актуальною є проблема ефективної організації навчального процесу, що пов'язано передусім з розробленням методів і технологій формування вмінь професійного спілкування майбутніх фахівців. Зацікавлення теоретиків і практиків технологізацією навчання спонукає по-новому поглянути на проблему взаємозв'язку форм, методів і засобів формування професійно-комунікативних умінь, оскільки сучасні тренінгові технології є однією з найпопулярніших форм навчання. Потреба впровадження таких технологій ґрунтується на тому, що студенти агроекономічного профілю мають розглядати мовні явища не стільки в системно-структурному аспекті, скільки у взаємозв'язку мови з професійним спілкуванням.

Аналіз актуальних досліджень. В психолого-педагогічній науці нині немає загальноприйнятої дефініції тренінгу, при цьому практично всі дослідники сходяться на тому, що цей термін має англійське походження й у перекладі означає навчання, виховання, підготовка. Водночас слід підкреслити, що тренінг не є чимось кардинально новим, адже систему тренінгів було ефективно використано ще в 30-х рр. ХХ ст., інша справа, що форми тренінгу з часом модернізуються [1, 310–311]. У вітчизняній